

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

10. De Vsu spiritualium rerum in peccato mortali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

oportuerit. Circumstantia autem auferenda est vel se sedem episcopalem pro seipso, siue pro quocunq; alio in particulari, cui ius quæsitum non est. Hæc namque circumstantia reliqua polluit. Et ratio est, quia redemptio vexationis, ut eius nomen sonat, non importat acquisitionem boni, nisi iure debiti: & exclusionem mali iniuste illati, aut inferendi. Ecclesiæ autem vexatio satis redimitur, si malum non eligunt, si bonus, & dignus non autem hic vel ille eligetur. Quocirca quamuis liceat & sanctum sit, avaris electoribus, aliquid dare, & bonum & dignum in communi eligant, quia eiusdem rationis est dare, ne malus eligatur, & ut bonus eligatur, propterea quod minus bonum quam opus sit, mali rationem hæret, non tamē dare licet, ut ille vel ille bonus & dignus eligatur. Et propterea quum in casu proposito quæritur pontificatus a viro digno pro seipso, cōsequens est quod hic non quærit redimere vexationem ecclesiæ, sed suam, & quia hoc non licet, igitur casus iste nunquam est licitus.

Sed insurgit tunc dubium, quia dicere quis potest, quod in tali casu sunt duo actus disparati, scilicet datio pecuniæ, & petitio pontificatus pro se, & quod pecunia datur pro redimenda vexatione Ecclesiæ non propria, & seorsum petitur pontificatus pro se digno propter utilitatem Ecclesiæ & partum omnium Christi. Fateor ingenuè, quod si sic fieret, quod liceret, & ab excellentissima hoc caritate procederet.

Aduertenda tamen sunt hic tria. Primò quod in casu proposito non est sic: quia acquisitio pontificatus pro se proponitur cadere sub conventionione pecuniæ datæ aut dandæ: quando autem actus isti sunt diuisi, oportet quod seorsum fiat redemptio vexationis Ecclesiæ & seorsum petitio pontificatus fiat rogando absque omni conventionione. Vinculum tamen iuramenti addere liceret, si tamen in æque bonum dignum, aut meliorem non mutaretur sententia, non enim licet ponere obicem spiritu sancto & ecclesiæ libertati ad æque bonum, aut saltem ad meliorem. Secundò, quod quia sæpe mens sibi ipsi metitur, ut Greg. dicit in pastoralibus, & fingit sibi ipsi de bono opere amare quod non amat, solertissimè, solitissimè & cautissimè scrutandum est, quo quis animo mouetur, & ut idem Greg. (in hom. Pent. dicit) de dilectione Conditoris & proximorum propter eum non mens tantum, sed manus requiratur. Si enim quis in minoribus constitutus coarctauit diuitias, nec proximis egentibus distribuit, quomodo nunc tam repente tanta affluit caritate, ut pro sola Ecclesiæ vexatione redimenda omnia dare velit. Signum autem infallibile ad sciendum quid ipsum moueat, est si in ueritate daret omnia illa quæ dat pro redimenda ecclesiæ vexatione, etiam si alius fieret Pontifex æque bonus aut melior. Nam si non daret, conuincitur quo pro seipso aut illo sublimando soluit, & non tantum pro ecclesiæ redemptione. Tertiò quod in casu proposito fit mentio non solum de pecunia, sed de beneficiis ecclesiasticis. Non enim etiam pro sola redemptione vexationis ecclesiæ licet dare beneficia ecclesiastica indignis, quales supponuntur esse auari electores.

Dare enim ecclesiasticum beneficium indigno, est actus secundum se prauus, & nulla potest excusatione, aut intentione recte fieri.

Vnde sicut non licet dicere mediocrum pro saluanda ecclesia, ita non licet dare ecclesiasticum beneficium indigno. Quare concludendo casus iste, ut proponitur, omnino est illicitus: potest tamen, diuidendo actum redemptionis ab actu petitio-

nis, licet fieri, pecuniam non ecclesiastica beneficia dando. Hæc de tertio.

Quò ad quartum respondendum est obiectis. Et ad primum dicitur, quod illa maxima tenet in non malis: ita quod cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est, si non sit de genere secundum se prauum. Non enim furari est bonum, si fiat propter eleemosynam largiendam; quia est secundum se prauum. Sic autem est in proposito quia talis si empro est secundum se praua: ut patet ex dictis.

Ad secundum dicitur, quod ratio illa deficit in duobus. Primò quia hic loquimur de actu secundum se malo, iuramentum autem & votum tunc non sunt implenda, quando sunt respectu minus boni: aliud est enim prætere mittere minus bonum & aliud est committere se malum. Secundò quia simonia ista ut patet ex dictis est directè respectu spiritualium, ac per hoc totaliter sub iure diuino tantum. Vota autem & iuramenta partim ex iure diuino, partim humano pendent, & ideo maius est vinculum huius prohibitionis, quam voti & iuramenti.

Ad tertium dicitur, quod hic non est sermo de simonia respectu tituli præbendæ, de qua est dubium inter Canonistas: sed respectu spiritualis potestatis directæ, quæ non vertitur in dubium.

Ad quartum iam ex dictis patet, quomodo liceat ecclesiæ vexationem redimere: quomodo potest hic interuenire, & quomodo non. Romæ die 26. Decembris, 1504.

TRACTATUS DECIMVS

De usu spiritualium, cuius est unica quæstio.

QVAESTIO I.

Num quilibet utens spirituali in peccato mortali peccet mortaliter.

Varitur utrum quilibet utens spirituali in peccato mortali peccet mortaliter.

Videt, quod sic. Primò, quia indigne exequens officium praelationis, peccat, ergo par est de aliis spiritualibus.

officiis ratio.

Secundò, quia minister debet conformis esse principali agenti, Deus autem & Ecclesia, cuius sunt ministri Officiales spirituales, sancti sunt, ergo &c.

Tertiò, quia docere sacram scripturam ex officio, siue prædicando, siue legendo, siue corrigendo, &c. peccatum mortale dicitur, ergo, &c.

In oppositum est, quia sequeretur quod qui tenetur ad horas canonicas, & cantores in choro, & prædicando licentiam vni fratri eunti ad emendandum panem, si essent in peccato mortali, peccarent mortaliter: quod non solum durum, sed dissiduum satis est.

In hac quæstione quæ propter verba diuini Thomæ mota est, primo rem tractabo: Secundo ad verba sancti Thomæ descendam.

Quo ad primum sciendum est, quod ex duplici capite pendere potest, quod peccator exercens spirituales actus secundum se licitum, propter finem debitum &c. peccet. Primò ex parte sanctitatis ipsius actus. Secundo ex parte sanctitatis officij, seu potestatis qua uitur. Et siquidem actus sanctitatem attendamus, cum constet quod non quilibet sanctus actus male agitur a peccatore (ut patet de oratione voto, iuramento, eleemosyna, &c.) distinguere oportet. Similiter cum constat, quod non quod-

Opusc. Caiet.

R libet

libet sacrum officium male exercetur a peccatore F
(vt patet de officio clericali officiendo ecclesiam,
& in exactione decimarum: ius decimarum spiri-
tuale esse constat a S. Tho. in 2. 2. q. 67. ar. 3.) distin-
guere quoque hic oportet. Etenim quoniam potē-
tia est propter actum, distinguatur cum S. Th. ex 3.
parte q. 64. ar. 3. actus sanctus in duo genera: Quidā
enim sancti sunt, quia consecratione aliqua sancti-
ficati, & hi proprie sunt actus sacramentorum.

Quidam vero sunt sancti, quia sunt secundum
se mundi, & ad Deum ordinati, & hi sunt omnes
actus uirtutum. Et proportionabiliter officia, seu
potestates duplicis generis sunt, nam quadam in
consecratione consistunt, ut patet de potestate iu-
risdictionis ecclesie.

His praeiudicis pono duas conclusiones. prima est.
Quilibet existens in peccato mortali utens sacro of-
ficio secundum actum sanctum id est consecratio-
ne aliqua sanctificatum, peccat mortaliter peccato
sacrilegii. Et ratio, est quia quantum est in se, pollut
sancta, quamuis in contaminabilia secundum se sint
sacramenta. Et haec conclusio communiter conce-
ditur, habeturque in 4. sent. dist. 5. & in Tertia par-
te q. 64. ar. 6. Secunda est. exercens in peccato mor-
tali actus sanctos, id est iustos, quoscumque, non co-
secratos tamen, non peccat mortaliter, per se loque-
do. Et probatur haec conclusio, primo, quia si hoc
esset peccatum, non esset sacrilegium: sed hic sacrilegium
esse non potest, cum sacrum proprie nullum sit. Et
si dicatur quod licet non sit sacrum aliquod ex par-
te actus, est tamen hic sacrum aliquod ex parte offi-
cii, puta praelationis, vel ministri Christi & Ecclesie.
Nihil obstat, quia cum potentia sit propter actum,
nullus potentia, ut sacra, utitur, qui sacrum actum
non exercet, sacrilegium autem tunc tantum com-
mittitur, quando contra sacrum, ut sacrum est, agi-
tur. Secundo, quia si in huiusmodi executionibus
peccatoris esset per se peccatum mortale, non esset
in quibusdam sic & in quibusdam non, sed aliquod
uniuersale oportet inuenire, cui hoc per se con-
ueniat.

Et si diligentius attendamus distinctionibus sa-
ctis, ad haec oportet venire: oportet nanque aut ex
sanctitate actus tantum (puta tangere corpus Chri-
sti) aut ex sanctitate officii tantum (vt exigere suas de-
cimas) aut ex sanctitate utriusque peccatum morta-
le oriri. Sed ex sanctitate actus tantum hoc non est
etiam si consistat in sanctitate consecrata quia licet
peccatori tangere corpus Christi, leuando ipsum
de luto: & baptizare in casu necessitatis sine solen-
nitate. Nec ex sanctitate officii tantum quia oportet
actum ipsum esse sanctum, alioquin Episcopus
aut Curatus exigendo debita subsidia, si esset in pec-
cato mortali, de nouo peccaret, quia officii sui actum
exequitur, hoc autem est ridiculum. Ergo ex sancti-
tate utriusque. Et cum non ex sanctitate large sum-
pta, quoniam sic non liceret peccatorem clericum ora-
re, quoniam officii sancti opus est sanctum, relin-
quitur, quod ex sanctitate strictè in consecratione
consistente ratio peccati sumatur. Dixi autem, per
se loquendo, quoniam etiam orare in peccato mor-
tali, est peccatum mortale per accidens ut patet in
celebrando Missam, in peccato mortali. Haec
de primo.

Quo ad secundum uerba diuini Tho. in 4. di. 5. &
dist. 19. ar. 1. q. 2. & in secunda secunda q. 3. art. 3. &
q. 60. ar. 2. ad tertium. & in Tertia parte q. 64. ar. 6. &
specialiter ad primum consona non uidentur. Nam
in sententiis dure nimis loqui uidetur, & praeter

expresse dicit peccare committendo, & omne aliud
proprium officii exequendo, si est in peccato mortali.
In summa expresse dicit peccatorem corrigere ab-
que nouo peccato, si humiliter hoc facit, & simili-
ter iudicem non peccare, arguendo & iudicando,
& utrumque super eadem Aug. auctoritate fundat.

Si enim peccatorem praeterquam ista facere esset secu-
dum se peccatum mortale nulla humilitas flans cum
peccato mortali, faceret, ut esset licitum ut hic do-
cemur. Et in tertia parte ubi supra docuit nos illam
distinctionem de duplici sanctitate tam actus, quam
ministri. Et per illam ostendit, quod peccatores mini-
strantes. Deo in operibus charitatis non peccant,
& tanti eam facit, ut utatur ipsa iuxta illam regulam.
Si affirmatio est causa affirmationis, negatio est ca-
negationis, & e conuerso, dum ex negatione sancti-
tatis consecrate, inferat negationem peccati in mini-
stro peccatore: & ex affirmatione consecratae sancti-
tatis, inferat affirmationem peccati in ministro pec-
catore. Et quia super hoc tota haec decisio fundatur,
optima cōsentanda est. procedit enim ex per se causa.

Ex quibus credo, ego, quod dicta in sententiis ad
doctrinam in summa traditam tanquam resolutionem
sint reducenda, & non e conuerso. Unde cum
omnes actus in arguendo allati sint sancti, quia sunt
actus uirtutum, & non consecrati, ut patet dicen-
tendo in singulis, eos in peccato mortali exercens,
per se loquendo, non mortaliter peccat, nisi predi-
catio excipiat, quia est actus. Sacerdotis, aut Dia-
coni, quamuis haec exceptio non necessaria uideatur,
quia predicatio non est actus ordinis, per se loquen-
do: & consequenter cum non sit nisi secundo modo
actus sanctus, idem uidetur de ipso & aliis iudiciis:
non tamen ex quo: quia precipuus est pastoris actus: di-
cente Christo in institutione pontificatus Petro: Pa-
sce oues meas. Et confirmatur hoc de praedicationis
ministri, quia in synagoga ludaeorum & templo
etiam non sacerdotes, aut Leuitae praedicabant, alio-
quin non fuisset Christo permittitur praedicare. &
Act. 13. non fuisset a principibus synagoga requisitus,
& concessum, quod Paulus praedicalet in synagoga.

Cum hoc tamen stat quod forte praedicare ex offi-
cio (sicut episcopus praedicat) cum solennitate, sit
mortale: sicut baptizare ex officio, ut S. Tho. dixit.

Ad rationem ergo primam (quam in 4. sent. mouit au-
thorem) dicitur quod indigne pronunciat sumit du-
pliciter: si priuatiue, & contrarie & quod indigne pri-
uatiue exequens non semper peccat, sed non mere-
tur id quod priuata dignitas adimit. Indigne au-
tem contrarie faciens aliquid, peccat: sed tunc hoc re-
stat probandum, quod praeterquam exequens officium
suum quo ad actus charitatis & iustitiae, scilicet cor-
rigere, docere, &c. indigne agat contrarie. Quidam
contra sanctitatem horum actuum facit personam ma-
cula non dico manifesta aut scandalosa, sed absolu-
te ipsa macula peccati: Certe nihil uideo, nisi quod
priuatiue illos actus bonitate meritoria, quod non est
de nouo peccare mortaliter. Nec authoribidem ex
haec ratione concludit peccatum mortale, sed pec-
tum tantum, ut patet intuenti. Hanc autem rationem
ipse modificauit in tertia parte quasi addens, quod
rune est indignus contrarie, quando est respectu a-
ctus sancti, id est consecratione mystica sanctificati.
Et in secunda secunde ad propositum idem, scilicet
de correctione fraternae, explanauit quod reddit ip-
sum correctore indignum, sic quod quoddam im-
pedimentum correctioni proximi confert non ta-
men tale, quod per humilitatem peccatoris non pos-
sit suppleri seu honestari. Unde actus iurisdictionis

quorum unumque praelatorum & superiorum, & actus per accidens ministrorum ordinis & uniuersaliter non consistentes in consecratione aliqua a peccatoribus exercitati non pariunt per se nouum peccatum mortale. Ministratio autem sacramentorum, & eorum susceptio puritatem a mortali crimine exigit. Verum scito quod nec uere contritus nec credens se conuictum quia diligenter & si non sufficienter discussit seipsum censetur in peccato mortali quo ad hæc existere, aliouquin quilibet qui peccauit mortaliter, exponeret se piculo peccandi mortaliter, cum ad ministrandum, aut ad suscipiendum sacramenta accedit, cum nemo sciat, utrum odio vel amore dignus sit: & hoc expressè sentit S. Th. in 4. dist. 9. &c.

Et per hæc patet responsio ad obiecta. Romæ die 24. Aug. 1500.

TRACTATUS VNDECIMVS.
de uoto non nubendi, & de nouitiis, in
tres quaestiones diuisus.

S Y M M A R I V M:

- 1 Num uotum non nubendi æquiualeat uoto castitatis.
- 2 Num emissurus professionis uotum possit absolute renuntiare propinquis hereditatem, quam probabiliter dubitat male adeptus esse infectam.
- 3 Num per uotum, quo quis promittit offerre aliquid aliqui particulari imagini beatæ Virginis sit acquisitum ius illi ecclesie.

QVAESTIO I.

Num uotum non nubendi æquiualeat uoto castitatis.

Varitur utrum uotum non nubendi æquiualeat uoto castitatis.

Et uidetur quod non. Primò, quia minus non æquiualeat maiori. Sed uotum castitatis maius est, quod non nubendi, sicut seruare castitatem plus est quam non nubere, ergo.

Præterea, quorum conuertibilium quicumque destruit unum destruit & reliquum: sed committens fornicationem agit contra uotum castitatis, & non contra uotum nubendi, ergo hæc duo non conuertuntur.

Respondèo, quod hæc quæstio dupliciter sensum habere potest. Primò, utrum hæc duo uota simpliciter æquiualeant. Secundò utrum æquiualeant quo ad dispensabilitatem aut incommutabilitatē, ita quod nulla auctoritas possit in alterum quæ non potest in reliquum.

Et in primo quidem sensu licet prima fronte per argumenta adducta uideatur quod non æquiualeant, tamen considerantibus apparet, quod distinguendum est de uoto.

Potest enim dupliciter sumi, ut placet Theologis in 30. dist. 1. Vno modo proprie: alio modo communitè. Voti siquidem proprie sumpti materia tum modo est bonum supererogationis, eo quod de ratione uoti est, quod sit de meliori bono. Voti uero communitè materia est etiam bonum, ad quod quis alias tenetur, non in quantum huiusmodi, sed in quantum uoluntarium ut patet de uoto in Baptismo emisso. Si ergo loquamur de uoto castitatis proprie, cum sub tali uoto non cadat, nisi castitas supererogationis, quæ nihil aliud excludit nisi coitum matrimonialē (quia ad seruandam extra matrimonium castitatē quilibet ex præcepto tenetur) cōsequens

A est tale uotum, & uotum non nubendi æquiualeat. Si uero loquamur de uoto castitatis communitè, cum sub tali uoto claudatur omnis castitas, consequens est quod tale uotum, & uotum non nubendi non æquiualeant, sed longe maius est uotum castitatis.

In secundo uero sensu quid tenendum sit, ex modo dictis concludendum est. Quidam enim quia sedi apostolicæ ultra illa tria uota peregrinationis, duo tantum inueniuntur reseruata, scilicet religionis & castitatis, & reseruaciones non sunt amplianda, sed potius restringendæ (quasi odiosa praelatis, quorum auctoritas restringitur, & uotum castitatis omnē coitum secundum communem loquentium usum excludere intelligitur) credunt hæc uota non esse æque incommutabilia: sed in uoto non nubendi Episcopum, in uoto uero castitatis solum Papam dispensare posse.

Sed opinio hæc a ueritate longe est: quod tripliciter probatur. Primò: quia hæc duo uota æquiualeat quo ad id quod per se & simpliciter in uoto castitatis, absolute loquendo, inuenitur. sub uoto enim castitatis, absolute loquendo, cadit castitas supererogationis per se & simpliciter; ut pote tanquam ad quod institutum est: castitas autem ad quam omnes necessario tenentur, non cadit nisi forte secundum quid: constat autem quod in uoto non nubendi clauditur tota castitas supererogatio. Relinquitur igitur quod eiusdem rationis est dispensare utrunque. Secundo, quia uotum castitatis in tantum est reseruatum papæ, in quantum est ab eo dispensabile. Non est autem dispensabile, nisi quo ad castitatē supererogationis: in qua eiusdem rationis est cum uoto non nubendi. Ergo hæc duo uota in quantum dispensabilia non solum æquiualeant, sed sunt idem: nihil enim aliud dispensando in uoto castitatis concedit papa, nisi nubere, & pro nullo alio obtinendo uult se adiri sedes apostolica ab habentibus uotum castitatis nisi pro coniugio. Vnde dicere, uotum non nubendi non esse reseruatum, ut uotum castitatis, est propriam ignorare uocem. Tertio, quia nisi aliud de ad oppositum quæ cogamur, uerba iuris proprie interpretanda sunt. Alioquin nulla posset expositio certa haberi; sed omnia ambigua essent, dum proprie uel improprie intelligi dubitarentur. Voti autem nomen, ut ex dictis, & ex suo proprio fine, ad quod inuentum est, patet, obligationem ad ea, quæ supererogationis sunt, proprie importat: nulla enim est necessitas uoti uel obligationis ad ea, ad quæ ex præcepto tenemur. Vnde applicatum ad materiam uenericam, dicendo uotum castitatis, obligationem ad abstinentiam a uenericis, quæ licuissent, propria significatione insinuat. Quam ergo reseruatum apostolicæ sedi dicitur, proprie sumitur. Sic autem æquiualeat, in idem esse quod uotum non nubendi, ostensum est. Relinquitur ergo quod utrumque apostolicæ sedi eadem ratione & reseruacione reseruatum est. Nec sit hic aliqua reseruacionis ampliatio: nec uocabula extra communem usum doctorum trahuntur, quæ uis uulgares loquantur.

Ad utranque autem rationem in oppositum simul dicitur, quod nihil aliud concludunt, nisi quod uotum castitatis large sumptum, & uotum non nubendi, non æquiualeant simpliciter: quod (ut ex dictis patet) non cōtrariatur determinationi nostre: qua diximus, quod uotum castitatis proprie, & uotum non nubendi, simpliciter æquiualeant: & quod uotum castitatis, absolute loquendo, & uotum non nubendi, quo ad dispensabilitatem uel indispensabilitatem æquiualeant. Mediolani, die 18. Decembris, 1500. In sancta Maria Gratiarum.

Opulc. Caiet: R 2 DE